

Poprawmy sytuację mobilnych pracowników i pracownic migracyjnych w Unii Europejskiej! Żądania związków zawodowych

Swobodny przepływ pracowników i pracownic w Unii Europejskiej doprowadził do wzrostu zatrudnienia transgranicznego. Przede wszystkim dla tzw. mobilnych pracowników i pracownic, którzy tylko na określony czas lub tymczasowo zatrudnieni są w innym kraju (np. pracownicy i pracownice oddelegowani lub sezonowi) oraz emigrantów zarobkowych z krajów spoza Unii Europejskiej, sytuacja jest często bardzo niepewna. Grozi im ekstremalny wyzysk w pracy lub pracowanie w złych warunkach. Bez znajomości języka i krajowych przepisów prawa pracy nie potrafią domagać się swoich praw, nie mówiąc już o ich wyegzekwowaniu. W tym obszarze rynku pracy istnieje ogromna rozbieżność między założeniami Europy socjalnej i rzeczywistością. Różne próby Unii Europejskiej urzeczywistnienia za pomocą różnych dyrektyw ustalonych w dorobku prawnym założeń Europy socjalnej z bazującą na prawie migracją wewnątrzu Unii nie osiągnęły żadnego sukcesu lub też osiągnięty sukces był niewystarczający.

Związki zawodowe odgrywają ważną rolę w architekturze Unii Europejskiej – jako partnerzy społeczni, jako podmioty polityki społecznej, jako ruchy społeczne, które na podstawie własnego doświadczenia i znajomości rzeczywistej sytuacji na rynku pracy stale domagają się poprawy warunków pracy i wzmocnienia praw pracowników i pracownic, jako ruchy, które w szerokim zakresie informują pracowników i pracownice, doradzają im i wspierają ich, a w przypadku naruszenia prawa i wykroczeń przeciwko prawom pracowniczym walczą o ich wyegzekwowanie.

Wiele z tego, co robią związki zawodowe, przynosi korzyści wszystkim pracownikom i pracownicom w Europie. Niektóre zadania, takie jak np. ochrona prawna, są zarezerwowane dla członków i członkiń związków. Przy tym w ostatnich latach związkom zawodowym coraz częściej przypisuje się dodatkowe zadania, takie jak np. kontakty z pracownikami i pracownicami zatrudnionymi na prekaryjnych warunkach lub obywatelami i obywatelkami państw spoza Unii Europejskiej, którzy nie są zorganizowani w związki zawodowe lub też trudno ich zorganizować.

Związki zawodowe odpowiedziały na nowe wyzwania wynikające z prekaryjnych stosunków zatrudnienia mobilnych pracowników i pracownic migracyjnych różnymi inicjatywami mającymi na celu lepszą ochronę przed wyzyskiem. Inicjatywy te były często współtworzone ze stowarzyszeniami opieki społecznej oraz organizacjami pozarządowymi, częściowo we współpracy międzynarodowej. Doświadczenie pokazuje, że „one fits all” nie istnieje, ale w szczególności stworzona przy związkach zawodowych, jako ekspertach w świecie pracy, dobrze dostępna oferta informacji, doradztwa i wsparcia w językach ojczystych pracowników i pracownic migracyjnych ma kluczowe znaczenie dla egzekwowania ich praw pracowniczych. Wsparcie to jest bardziej skuteczne, jeśli nie kończy się na granicy danego państwa członkowskiego.

Rozwiązaniem nie jest przejęcie tych zadań przez Europejski Urząd ds. Pracy (ELA). Założona dwa lata temu ELA pokazała, że może poprawić przepływ informacji między krajami Unii Europejskiej na temat mobilnych pracowników i pracownic migracyjnych. W przyszłości okaże się, czy można rozszerzyć kontrole międzynarodowe i czy można jeszcze mocniej ograniczyć wyzysk mobilnych pracowników i pracownic migracyjnych. ELA nie stanowi jednak alternatywy dla struktur doradczych i wspierających w krajach Unii Europejskiej.

Takie wsparcie na rzecz poprawy sytuacji mobilnych pracowników i pracownic migracyjnych jest konieczne na stałe – zmieniają się co prawda osoby, ale nie tak ustrukturyzowany sektor europejskiego rynku pracy. Jeśli zasady nie zostaną zmienione, poszukiwanie taniej siły roboczej będzie nadal prowadzić do praktyk rekrutacyjnych pracodawców działających na rynku międzynarodowym, którzy wielokrotnie naruszają prawa mobilnych pracowników i pracownic migracyjnych, w szczególności korzystając ze struktur podwykonawców.

Żądania związków zawodowych

1. Związki zawodowe stoją przed wyzwaniami, ale nie będą w stanie ich rozwiązać bez dodatkowych zasobów. Grupa mobilnych pracowników i pracownic migracyjnych jest szczególnie trudna do pozyskania jako członkowie ze względu na częstą rotację osób, podczas gdy transgraniczne egzekwowanie roszczeń i praw jest bardzo pracochłonne i mozolne. Aby wprowadzić w życie migrację wewnętrzną opartą na prawach, potrzebne są długoterminowe strategie i strukturalne finansowanie, do których musi przyczynić się Unia Europejska. **Komisja Europejska powinna zatem zapewnić fundusze strukturalne, aby umożliwić stały rozwój struktur doradczych i wspierających w krajach Unii Europejskiej.**
2. **Należy rozwijać struktury doradcze i wspierające w połączeniu i w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi.** Ich działalność nie powinna zastępować działań związków zawodowych, ale je uzupełniać w określonych obszarach oraz powinna być również dostępna dla mobilnych pracowników i pracownic migracyjnych, którzy nie są zorganizowani w związkach zawodowych. Związki zawodowe posiadają niezbędną wiedzę branżową, dlatego konieczna jest ścisła integracja struktur doradczych i wspierających oraz związków zawodowych. **Wykracza to daleko poza tradycyjne zadania związków zawodowych wobec ich członków i ma na celu wspieranie wszystkich pracowników i pracownic w zakresie swobodnego przepływu osób i mobilnego transgranicznego zatrudniania.**
3. Celem tych **struktur doradczych i wspierających** jest udostępnienie mobilnym pracownikom i pracownikom migracyjnym informacji na temat prawa pracy oraz prawa socjalnego, tak aby mogli oni samodzielnie zapoznać się z odpowiednimi standardami i ramami prawnymi. Należy dążyć do ścisłej współpracy z ELA, podczas gdy **struktury powinny oferować doradztwo i wsparcie w indywidualnych przypadkach, w tym w szczególności pracownikom i pracownikom zatrudnionym na prekaryjnych warunkach**, często w specyficznych branżach, aby poprawić ich warunki płacowe oraz warunki pracy.
4. Aby wspierać ogólnoeuropejską rozbudowę i **tworzenie sieci struktur doradczych i wspierających, Komisja Europejska powinna** – o ile zainteresowane strony uznają to za uzasadnione – **w pierwszym etapie zapewnić środki finansowe, które będą wystarczające do ustanowienia przyzwiązkowych sieci na poziomach krajowych w celu rozwoju tych struktur w krajach Unii Europejskiej.** W drugim etapie, po dokładnej analizie odpowiednich potrzeb regionalnych i branżowych dokonanej wspólnie ze związkami zawodowymi, powinny one zostać uzupełnione o indywidualne struktury doradcze i wspierające. Koordynacja krajowa (jeśli jest to właściwe i pożądane) oraz powstające struktury doradcze i wspierające powinny być **na stałe finansowane** w celu ułatwienia ciągłego monitorowania i współpracy międzynarodowej.
5. Dostępne fundusze powinny być również wykorzystywane do wspierania **międzynarodowej sieci struktur doradczych.** Forma struktur informacyjnych i doradczych, a także ich zorientowanie na branże oraz na określone grupy pracowników i pracownic mogą się różnić w zależności od tradycji i okoliczności w różnych krajach Unii Europejskiej.

Jest to inicjatywa Europejskiej Sieci Wsparcia Faire Mobilitaet

Kontakt: netzwerk@faire-mobilitaet.de (w imieniu sieci: Annelie Buntentbach)

Pomysł strukturalnego finansowania przez Unię Europejską przyzwiązkowych struktur konsultacyjnych i doradczych dla mobilnych pracowników i pracownic migracyjnych popierają ETUC, EFFAT, UNI Europa, ETF Europa i EFBH (tbc).